

Michail Gorbačov

Osobnost světového formátu

Na počest jeho 90. narozenin

Postřehy a základní myšlenky
z jeho spisů

Michail Gorbačov

Nebývalá světová osobnost na poli mezinárodních vztahů

Úvodní slovo editora Michaela S. Karlena

I dnes, téměř třicet let poté, co Gorbačov dobrovolně odstoupil z funkce prezidenta Sovětského svazu, si svět stále cení a naslouchá jeho hlasu - včetně rostoucího počtu lidí v Rusku.

Gorbačov, který daroval svobodu

Gorbačov přinesl a daroval svobodu jak svým duchem, tak i svými činy. Vzpomeňme si na nově získanou svobodu slova, tisku, cestování, uměleckého a intelektuálního projevu. To vše s ním přišlo na sklonku 80. let a projevilo se nesmírnou euforií a slzami radosti, když 9. listopadu 1989 padla Berlínská zeď.

Gorbačov, který osvobodil

Bývalá premiérka Velké Británie Margaret Thatcherová přisoudila Gorbačovovi devadesát procent zásluhy za ukončení studené války. Když se Gorbačov dostal v roce 1985 k moci, spor mezi USA a Ruskem vypadal zlověstně a byl plný vzájemných hrozeb. Za několik málo let se mu však podařilo vztah s USA zcela změnit a tím zažehnout světlo naděje, které vneslo do mezinárodních politických vztahů nového ducha vzájemného porozumění.

Gorbačov, který přinesl mír

Když se Gorbačov dostal k moci, vyhlídka na jaderný konflikt stále reálně ohrožovala celé lidstvo. Během jeho prezidentství bylo zneškodněno osmdesát procent amerických a ruských jaderných zbraní. Byl to zásadní krok k míru a bezpečnosti v moderních dějinách lidské civilizace. Společně s americkými prezidenty Ronaldem Reaganem a Georgem H. W. Bushem

Obrázek vlevo:

Legendární projev prezidenta M. Gorbačova na Valném shromáždění OSN, 7. prosince 1988

podepsal několik významných dohod o odzbrojení. Za svou hlavní roli v mírovém procesu obdržel Michail Gorbačov v roce 1990 Nobelovu cenu míru.

Gorbačov jako vizionář

Mimořádná schopnost vize a duševní síla jeho osobnosti se na mnoha úrovních ukázaly jako zcela zásadní faktor. Nové politické myšlení neboli perestrojka se uplatnilo nejen v jeho rodné zemi, ale představuje také tolik potřebný přístup ke vzájemnému porozumění a mírovému rozvoji na globální úrovni. Pokud máme vyřešit řadu celospolečenských výzev, kterým čelíme, je spolupráce a vzájemná důvěra na poli mezinárodních vztahů zcela nepostradatelná. V letech 1985–1991 Gorbačov dokázal, že je to možné.

Gorbačov jako univerzální klíč ke globálnímu srdci

Gorbačovova otevřenost, upřímnost a opravdovost, stejně jako jeho skutečná ochota podněcovat důvěru, spolupráci a vzájemné porozumění, byly oceňovány po celém světě. Během svého života se tak pro miliony lidí stal skutečným hrdinou a na svých zahraničních cestách byl přijímán s nebývalým obdivem. V době, kdy zastával svůj úřad, byl považován za nejpopulárnější osobnost světa.

Gorbačov jako nebývalá osobnost světového formátu

Gorbačov vnesl do světového dění nadčasové poselství a univerzální hodnoty, které nebudou nikdy zapomenuty. Vedoucí představitelé států se tak mohou vrátit k jeho myšlenkám a činům v nelehkých dobách, kdy je zapotřebí nového světla inspirace a naděje pro lepší budoucnost.

Lidé z východního a západního Berlína slaví pád Berlínské zdi, 1989. (Foto: DPA)

Z proslovu u příležitosti předání Nobelovy ceny míru, 5. června 1991

„Studená válka skončila. Riziko globální jaderné války prakticky zmizelo. Železná opona je pryč. Německo se sjednotilo, což je významným mezníkem v historii Evropy. Není jediná země na našem kontinentu, která by se nepovažovala za plně suverénní a nezávislý stát.

SSSR a USA, dvě jaderné velmoci, se pohnuly od konfrontace k interakci a v některých důležitých případech i partnerství. To mělo rozhodující vliv na celé mezinárodní klima.“ Michail Gorbačov

„Gorbačovova srdečná vřelost a jeho upřímné, usměvavé oči nepůsobí, že patří do světa politiky. To potvrdil, když dal univerzálním lidským hodnotám přednost před umělými hranicemi a závodem ve zbrojení. Když jsme byli v jeho společnosti, všem nám bylo jasné, že je vůdčí silou, která bojuje na straně celého lidstva.“

Thor Heyerdahl, norský dobrodruh a etnograf

„Představte si, že se k Zemi přiblížila mimozemská kosmická loď a vyslala zprávu: Vezměte mě ke svému vůdci. Kdo by to byl? Bezpochyby Michail Sergejevič Gorbačov.“

redakční list New York Times, 21. května 1989

„Jsme jedno lidstvo, jsme jedna planeta!“

Poselství od Michaila Gorbačova

Perestrojka začala v mé zemi. Já a ti ve vládě tehdejšího Sovětského svazu, kteří sdíleli mé myšlenky, jsme si stanovili dva hlavní cíle. Ve stručnosti zaprvé změnit životy občanů naší země k lepšímu; a zadruhé zajistit, aby se svět, kde žijeme, stal bezpečnějším, spravedlivějším a stabilnějším s větším smyslem pro solidaritu.

Podařilo se nám dosáhnout mnoha věcí. Stačilo by připomenout, že světový arzenál jaderných zbraní byl snížen o 80 procent! Ačkoli byla perestrojka z řady objektivních a subjektivních důvodů přerušena, její myšlenky nezemřely; jsou stále naživu. A dnes (2017), kdy se z úst politiků a generálů ozývají agresivní projevy a zastrašující kampaň zbrojení opět roste, se tyto myšlenky stávají stejně důležitými jako kdykoliv předtím.

Pro mě osobně se svět bez války stal mým nejdůležitějším snem dlouho předtím, než jsem nastoupil na nejvyšší státní pozici. Vždyť jsem jako dítě zažil nejbrutálnější válku v historii lidstva. Viděl jsem hrozné ničení

ruských měst a vesnic. Touha po míru se stala součástí mé přirozenosti.

Mír pro mě znamená přechod od jednoduchého soužití ke spolupráci a společné kreativitě mezi zeměmi a národy, k dialogu civilizací.

Před čtvrt stoletím se nám díky postupnému rozvoji vzájemné důvěry podařilo ukončit studenou válku i rozdělení Evropy na nepřátelské části a splnit sen poválečných Němců o znovusjednocení jejich země. V té době vyšli Němci do ulic a deklarovali své přání skandováním: „Jsme jedna země! Jsme jeden národ!“

Dnes navrhuji nové motto:

*„Jsme jedno lidstvo, jsme jedna planeta!
Musíme žít v míru!
Tento cíl je skutečný a dosažitelný!“*

Moskva, duben 2017

(Výňatky z poselství mezinárodní iniciativě Sri Chinmoy Oneness-Home Peace Run)

Manifest pro Zemi

„Věřím ve vesmír. Všichni jsme spojeni s vesmírem. Takže příroda je můj Bůh. Pro mě je příroda posvátná. Stromy jsou mé chrámy a lesy mé katedrály.“

„Příroda nám dává všechna znamení, která potřebujeme, abychom mohli rozvíjet společnou vizi budoucnosti; musíme tuto zprávu uchopit a jednat hned. Vlády, jednotlivci a firmy - pojďme společně, s odvážným vedením, vyřešit ekologickou krizi.“

Základní myšlenky Michaila Gorbačova

Perestrojka pro mě nebyla volba: bylo to přímé rozšíření mé osobnosti, má filozofie a moje morální pocity.

* * *

Mojí nejnaléhavější zprávou je, že je čas, aby každý člověk a každý národ přehodnotil svou roli v globálním rozvoji. Musí být zapojeni všichni. Každý má svou roli. A právě osobní zapojení každého jednotlivce umožní, aby na Zemi vzkvétala nová civilizace.

* * *

Dnes sním o tom, že by každý uvědomělý občan měl být „prezidentem Země“ a měl by vzít odpovědnost za její osud do svých vlastních rukou.

* * *

Pevně věřím, že nekonečná a nekontrolovatelná zuřivost jaderných zbraní by už nikdy znovu neměla být držena v rukou žádného obyčejného smrtelníka ze žádného důvodu.

* * *

Jedinou cestou ke skutečnému míru je úplné odstranění těchto zbraní. Vydat se na tuto cestu znamená složit historickou zkoušku zralosti.

* * *

Historický milník člověka v kronice jeho věčného hledání světa bez válek. (výrok po podpisu smlouvy INF, 1987)

* * *

Věřím, že environmentální výzva je problémem číslo jedna v (mezinárodní) agendě. Pokud se nám nepodaří uspět, pak nebude záležet na žádné teorii, na žádném systému, všechny současné neshody budou vypadat jako burské oříšky ve srovnání s ničivým dopadem konfliktu mezi člověkem a jeho prostředím. Potřebujeme nové globální vědomí, ekologizaci vědomí.

Všichni jsme cestující na palubě jedné lodi Země a nesmíme dopustit, aby byla zničena. Druhá Noemova archa nebude.

* * *

Pro mě je důležitá ústřední myšlenka přechodu od smyslu příslušnosti k národu k pocitu příslušnosti k lidské rase.

* * *

Najednou jsme se stali neopatrnými dětmi, jejichž elán a aktivita daleko přesahují rozvoj jejich morálky a vědomí.

* * *

Chci se postavit za samotný pojem důvěry v mezinárodních vztazích. To není něco pomíjivého, nejsou to jen „dobré úmysly“. Je to to, co se stane, když se strany navzájem respektují a berou v úvahu zájmy každé z nich.

* * *

Není to demokracie, kterou bychom měli vinit z našich potíží, ale fakt, že z ní máme příliš málo.

„Raisa je zázrak. Miloval jsem ji a stále ji miluji. Stále nemohu uvěřit, že tu není. A je tomu už 21 let, co tu není.“ Michail Gorbačov

Raisa Maximovna

Slovy Raisy Maximovny

„Náš vztah a náš pocit jsme od samého počátku vnímali jako přirozenou, neoddělitelnou součást našeho osudu. Uvědomili jsme si, že náš život by byl jeden bez druhého nemyslitelný. Naše pocity byly naším samotným životem.“

„Všechno v tomto životě se mění. Ale v mém srdci žije neustálá naděje: že on, můj manžel, by měl zůstat takový, jaký byl, když v našem mládí vstoupil do mého života. Mužný a vytrvalý, silný a laskavý. A že by nakonec měl být schopen znovu zpívat své oblíbené písně - a řeknu vám ještě jednou, že umí zpívat a zpívání miluje. A že by měl být schopen číst své oblíbené básně a smát se otevřeně a upřímně tak, jak to vždy dělal.“

Zůstávám optimistou „Nakonec bychom mohli napsat učebnici o světových dějinách, která by se netýkala válek, ale morálních činů.“

Vize Michaila Gorbačova

„Dvacáté první století
bude buď stoletím
totální všezahrnující krize
nebo morálního a duchovního uzdravení,
které znovu oživí lidstvo.
Jsem přesvědčen, že každý z nás -
všichni rozumní političtí vůdci,
všechna duchovní a ideologická hnutí,
všechny víry -
musí pomoci při tomto přechodu
k triumfu humanismu a spravedlnosti
a vytvořit z dvacátého prvního století
století nové lidské renesance.“

V průběhu staletí se v politice i do společenského vědomí vypustilo velké množství různých myšlenek - konzervativních a radikálních, liberálních a socialistických, individualistických i kolektivistických. S touto realitou se setkáváme všude. Pokus o syntézu těchto názorů, trendů a jevů, pokus o dosažení optimální interakce mezi nimi na základě přísně humanistických kritérií - to zajistí pohyb směrem k nové civilizaci.

„Nutkání sloužit společnému dobru musí být bezpochyby potřebou duše,
podmínkou osobního štěstí.“

Anton Pavlovič Čechov, ruský dramatik

Prezident Gorbačov, muž za milion

*„Prezident Gorbačov, prezident!
Muž za milion, srdce za miliardu,
duše za bilion.” – Sri Chinmoy*

*Zdroj: President Gorbachev: the Home of Oneness-Peace-Dream-World
(Agni Press, 2001)*

Z akademického ocenění

„Jako vůdce, státník a morální a intelektuální síla, váš příklad a poselství bude i nadále sloužit jako zdroj inspirace pro diplomaty a občany, kteří čelí bezpečnostním, ekonomickým, environmentálním a sociálním výzvám stále více na sobě vzájemně závisícího světového společenství.“

Dr. Sharyl Cross, profesorka na americké Univerzitě San Jose v Kalifornii a **Dr. Igor Zevelev**, profesor působící v Centru pro bezpečnostní studia v německém Garmischi
(publikováno v knize *A Millennium Salute*, R. Valent, 2001, Moskva)

Z dopisu prezidentu Gorbačovovi

„V ten den, kdy k nám mohli obyvatelé východního Berlína a východního Německa svobodně přijít, tisíce lidí vykřikovalo vaše jméno: „Gorbi, Gorbi, Gorbi...“ Lidé si padali do náruče a plakali radostí, protože konečně byli po čtyřiceti pěti letech utlačováni a autoritářské vlády volní. Tato strašlivá zeď a hranice, která se tehdy otevřela, se rozebírala kámen po kameni...”

Roman von Kalckreuth, východní Německo
(publikováno v knize *Dear Mr. Gorbachev*, Fischel, Lloyd S., Canongate Books Ltd., 1990)

Tuto brožuru vytvořil CDAC, Comprehensive Dialogue among Civilizations, Ženeva, únor 2021.
www.comprehensivedialogue.org

Grafické zpracování: Bijoy Imhof, Curych, Švýcarsko / překlad Art for Peace, z.s., vytištěno v České republice. www.artforpeace.cz

Pokud není uvedeno jinak, texty Michaila a Raisy Gorbačových byly převzaty z knihy *Essential Thoughts*, podrobnosti níže.

Všechny obrázky pochází z archivů Gorbačovovy nadace, pokud není uvedeno jinak.

Více ke čtení: Mikhail Gorbachev, *Essential Thoughts*, editoval Michael S. Karlen, Wisdom-Light Publications, 2019. www.wisdom-light-publications.com